

DANIEL PALOMERAS i CASADEJÚS**L'home de l'any mil****Edicions Maideu, Ripoll, 2000**

L'any 2000 es commemorà el mil·lenari del papat de Silvestre II, un pontífex d'origen humil que en la seva joventut visità, molt probablement, el monestir de Ripoll, per formar-se en les diverses branques del saber del seu temps. Ripoll organitzà diversos actes per recordar aquesta figura, i l'escriptor Daniel Palomeras hi va contribuir amb una obra teatral i una novel·la que s'inspiren directament en el personatge històric de Gerbert d'Aurillac, aquest home de ciència i de religió que va assolir la màxima dignitat pontifícia en un moment històric delicat, com sempre que coincideix un canvi de segle i de mil·lenni. El fet d'haver triat aquest protagonista ens permet preguntar-nos per quins motius pot resultar atractiva la figura de Gerbert –tal com ens la presenta D. Palomeras– als ulls actuals.

D'entrada, diria que un personatge medieval ens ha de semblar tan llunyà com un de l'època romana o l'egípcia; és a dir, podem pensar que no hi tenim ben res en comú. Per començar, avui res no és estable i tot canvia a una velocitat exasperant, excessiva, marejadora. Els sistemes de valors, si és que n'hi ha, se substitueixen tan de pressa que ni tan sols som a temps d'adonar-nos clarament de quins són vigents en un moment donat. No sabem ben bé si preval l'ètica o l'estètica, si encara està en vigor la religió o bé si ja només subsisteixen els rituals externs, degudament maquillats i manipulats pel consumisme més barroer. Algú pot afirmar amb contundència que vivim en una societat democràtica, i un altre defensarà rotundament que el que preval és un sistema ultraliberal, capitalista a ultrança. La globalització econòmica resta cada cop més autonomia i entitat política als estats "sobirans", i els drets que preconitza la Declaració Universal dels Drets Humans cada vegada són, a la pràctica, més desdibuixats, més teòrics i menys reals. Per a l'home i la dona d'avui, ben poques coses són segures i duradores. Quina connexió, doncs, podem establir amb Gerbert, un monjo de l'any 1000, nosaltres, que acabem d'encetar amb incertesa el segon mil·lenni?

Bé, doncs, Gerbert ens pot servir de referent quan ens calgui evocar un model segur, el prototipus de persona íntegra, cultivada, que viu amb una serenitat interior envejable. A ell res no el distreu del seu projecte de creixement

personal, estretament vinculat a la seva trajectòria religiosa, intel·lectual, política i, en definitiva, humana. Gerbert va saber sempre quin era el seu nord, i va ser capaç de superar els entrebancs, els paranys successius que ens posa la vida, en forma d'ambició, de contraposició d'interessos, de l'enveja dels altres, d'afany de poder, de sentiments mesquins que cal aprendre a esquivar per poder tirar endavant. Sembla, val a dir-ho, que en qüestió de sentiments i de valors ètics essencials no hem pas canviat tant, els humans, en aquest últim miler d'anys.

Aquest home de l'any mil també va viure en un moment històric inquiet, difícil, en què les grans pors apocalíptiques feien témer si no s'acabaria el món. Va ser una època d'intrigues i maquinacions. Però Gerbert no es va deixar confondre; malgrat els entrebancs, va aconseguir satisfer la seva set de coneixements i de saviesa, i totes les confabulacions que es van bastir al seu voltant van donar lloc a una llegenda negra que ha arribat fins a nosaltres, però que a ell no el van arribar a tocar directament. En aquest sentit, doncs, és un bon punt de mira per a nosaltres, que vivim en un món on tot és distracció i cosa supèrflua, i res no és profund com caldria. Ara, mil anys després, la religió ja no és l'eix central de la societat. Pel que fa a la ciència, potser no està tan desprestigiada com la religió, però la fe en el progrés s'ha anat debilitant, també, d'uns anys ençà, i si bé no tenim pors apocalíptiques, plana en l'ambient una sensació de buidor i de desconcert que no sabem com emplenar, i retornen, afeblides, velles creences que ja semblaven superades, perquè potser és cert que en una cosa o altra necessitem creure...

La novel·la de Daniel Palomeras suggereix tota mena de reflexions en aquesta línia, però reflexions tranquil·les, en tot cas, perquè està escrita amb un estil elegant i calmos, no gens enfarfecador, sinó que convida a filosofar serenament, com quan la gent tenia tot el temps del món per fer-ho. Hi trobareu una prosa rica, uns personatges prou contrastats, l'encontre entre el bé i el mal –previsible i inevitable, en una història de ficció–, la contraposició entre ciència i superstició o la relació harmònica entre el coneixement científic i l'espiritualitat. Són temes de sempre, clàssics en una obra literària, perquè també són sempre presents en la realitat humana de qualsevol època. Per això el lector d'avui es pot situar perfectament en un altre moment històric i geogràfic, perquè la sensibilitat autèntica, l'essència, no ha pas canviat tant, qui sap si per bé o per mal...

A més d'una lliçó d'història, aquesta novel·la és una lliçó d'humanitat, un punt de connexió entre l'ésser humà del passat i el del futur. Llegir, o rellegir, aquesta bella prosa és una activitat del tot recomanable per treure profit del nostre temps d'oci.

Pilar Font i Fabregó

